

GM RÝŽE – NOVÉ PRODUKTY NA TRHU – LEGÁLNĚ I ILEGÁLNĚ (HYGIMON)

Ing. Veronika Kýrová, Ph.D. – doc. MVDr. Vladimír Ostrý, CSc. ~ Ing. Pavla Surmanová -
RNDr. Irena Řehůrková, Ph.D. - prof. MVDr. Jiří Ruprich, CSc.

Státní zdravotní ústav, Palackého 3a, 612 42 Brno, tel. +420 515 577 525

www.szu.cz, e-mail: kyrova@chpr.szu.cz

Rýže setá (*Oryza sativa* L.) patří mezi nejdůležitější obiloviny světa a je zdrojem potravy pro čtvrtinu obyvatelstva zeměkoule. Produkce rýže stabilně stoupá a v roce 2017 činila 758,8 mil. tun neloupané rýže. Největšími producenty jsou Čína a Indie. Mezi největší vývozce patřili v roce 2016 Indie, Thajsko a USA.

Přístupy současných významných producentů rýže ve světě kladou velký důraz na produkci kvalitních a bezpečných odrůd rýže vhodných pro kulinární zpracování a výživu člověka, zvýšení výnosů rýže a zvětšení pěstitelských ploch. Toho lze dosáhnout konvenčními postupy integrované ochrany rostlin, klasickým křížením rýže nebo využitím metod genového inženýrství, transgenóze a nových genových technik.

Ve světě jsou povoleny k použití jako potravina, krmivo nebo k pěstování nejčastěji geneticky modifikované (GM) rýže odolné vůči hmyzu (např. Bt63, Huahui-1, Tarom molaii), GM rýže tolerantní vůči herbicidům (např. LL rýže) a GM zlatá rýže I. a II. Dále jsou ve světě v současné době dostupné i linie GM rýže s vícenásobnou rezistencí na biotický stres, GM rýže s abiotickou stresovou odolností, GM rýže odolná proti patogenním houbám, které však nejsou povoleny k použití jako potravina či krmivo.

V Evropě dosud není GM rýže povolena k uvádění na trh. Od roku 2006 však byly zaznamenány nálezy GM rýže na trhu EU, které byly nahlášený do systému RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed). Od prvního záchytu v roce 2006 až dosud bylo v tomto systému celkem hlášeno 373 případů záchytů neautorizované GM rýže, které byly importované ze zemí mimo EU.

Tyto první záchyty byly impulsem pro sledování výskytu neschválené GM rýže na trhu ČR v rámci studie „HYGIMON“ „Monitoringu zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí“ jako součást subsystému 4“ *Monitoringu dietární expozice člověka*“.

V průběhu let 2014-2017 nebyl zaznamenán záchyt GM rýže v rýži a produktech obsahující rýži. Cílený monitoring výskytu GM rýže na trhu v ČR bude pokračovat i v roce 2018 a bude rozšířen o sledování výskytu GM rýže používané pro přípravu pokrmů z rýže ve stravovacích zařízeních asijského typu (rychlá občerstvení, bistra a restaurace).

Podle informací Evropské sítě GMO laboratoří byly zaznamenány případy výskytu falešně negativních výsledků u konvenční rýže. Je tedy nutné nadále sledovat v rámci studie

„HYGIMON“ výsledky výzkumu a jeho výstupy v oblasti GM rýže zejména z třetích zemích v Asii, abychom mohli na uvedenou situaci okamžitě zareagovat např. rozšířením spektra analýz o další screeningové elementy, případně o specifické reakce identifikující danou modifikaci.

Tato práce je podpořena MZ ČR – RVO (Státní zdravotní ústav – SZÚ, 75010330).